

gedachten tijdens een zware hoofdpijn: „Onder de hoofdpijnkoepel hurken de zorgende gedachten, en staren haar aan". Geforceerde beeldspraak wordt zoo licht ridicul. Als mevrouw Renes-Boldingh eens minder „mooi" ging schrijven, zou haar stijl niet zoo opgeschroefd en daardoor minder vermoeiend zijn.

In zijn zeer oriënterend werk „Richtingen en figuren in de Nederlandsche Letterkunde na 1880" rangschikt J. A. Rispens het werk van mevrouw Sevensma-Themmen onder het genre van den familie-, karakter- en problemenroman. Hij teekent daarbij aan: „Haar boeken beelden het aloud conflict van den geest van het Christendom en den geest der wereld, schoon in wezen onveranderd, toch weer nieuw en actueel, gevarieerd naar de gewijzigde tijdsomstandigheden en de hedendaagsche maatschappelijke sfeer. De psychologie van dit werk gaat schuil achter z'n dramatische allure."

Men kan zich voorstellen dat mevr. Sevensma-Themmen nooit naar een onderwerp behoefte te zoeken. Dat is een voorrecht. Maar het is onnoodig te zeggen dat het gevaar voor veelschrijverij hier na aan de deur ligt. In de laatste boeken van deze schrijfster meenden we de gevolgen van dat euvel wel eens te bespeuren. Er kwam een zekere eenonigheid in. Dat ligt voor de hand, als we weten dat de schrijfster bijna uitsluitend in minneur schrijft. Zij gaat bij de behandeling van haar gegeven steeds uit van een gemis, een ongeluk, een leed, dat zijn kenmerken op het leven van de personen zet. En wanneer men nu dergelijke onderwerpen veel en vlug na elkaar behandelt, dan mist het zijn uitwerking op den lezer. Het is misschien wat eigenaardig gezegd, maar hij „gaat wennen" aan al dat droevige en smartelijke. Hij wordt er niet meer door gegrepen.

Daarom is het eigenlijk zoo verrassend, dat mevr. Sevensma-Themmen er in geslaagd is om met „Gebroken Schelpen" toch weer, geheel in haar eigen genre, een goede roman te schrijven. Het is een bewijs voor de echtheid van haar auteursschap.

In dit boek worden de moeilijkheden beschreven van een moeder, die als weduwe geheel alleen staat voor de opvoeding van haar vier kinderen. Vooral met het oudste meisje, Lidy, zijn er botsingen. De geresigneerde, meditatief aangelegde moeder staat eigenlijk zoo vreemd tegenover het eigenzinnige, fiere karakter van het dochtertje. Ze kan het tempo niet bijhouden, het is haar te modern.

Er zit een goede dramatische verwickeling in dit boek, die tot het eind toe volgehouden wordt.

Mevrouw Sevensma-Themmen verstaat het om de realiteit van het Christelijk leven weer te geven. Ze teekent mensen, die uit het geloof in Christus begeren te leven, al blijven zij zondaren. Bij veel auteurs slaat de schaal of aan den eenen, of aan den anderen kant door. Dan krijgen we Christenen, die van de eene openbare zonde in de andere vallen, of volmaakte mensen.

„Gebroken Schelpen" is een goede Christelijke roman.

M.

GR. GILHUIS-SMITSKAMP.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Eene Amerikaansche Synode in Zitting.

IV.

In onze vorige bijdrage spraken we reeds over de Heidenzending der Amerikaansche Christian Reformed Kerk. Terwijl we bezig waren dat te schrijven — we zitten aan de tafel van den Stated Clerk — werd er gediscussieerd over een nieuw zendingsveld. Een nieuw veld, en dat in een tijd van depressie? Want we zijn daar nog lang niet overheen ook, en vreezen dat het nog wel wat zal duren eer de toestanden beter worden. Doch hoe het zij — daar ging het over ter Synode te Grand Rapids op 23 Juni. Een nieuw veld, al of niet. En welk was dat veld? Het staat bekend als de Soedan. Het is eigenlijk het noordelijk deel van Nigeria, Britsch West-Afrika. Derwaarts ging, in het jaar 1920, een jonge dame uit ons midden, geboren in Paterson, N.J., genaamd Johanna Veenstra. Zij gevoelde zich krachtig geroepen tot zendingswerk. De Soedan werd op haar hart gedrukt. En haar werk, dat zich concentreerde op een plaatsje genaamd Lupwe — werd zeer gezegend. Zij was een echte pionierster. Een school, of liever schooltje, werd geopend, om heilbegeerigen wat elementair onderwijs te geven. Om dan later onder de menschen te „getuigen".

Een ziekenhuisje werd geopend. Mej. Veenstra had heel wat kennis opgedaan van medische behandeling. Trouwens, ze was een recht „bijdehandje", als we dat woord recht verstaan als beschrijving van iemand die voor alle markten klaar is.

En dan hield ze geregeld „toespraken" tot de

menschen op Lupwe, gedurende het „natte" seizoen. En gedurende het „drooge" seizoen was de dappere jonge vrouw geregeld „trekkend". Evangelisatietochten. Naar oost en west, noord en zuid, van een veld vele honderden mijlen in omtrek. Zij hield nog andere „tochten". Door de Kerkgroep waartoe zij behoorde sinds hare geboorte — de Christian Reformed. Dat deed zij als ze haar verloftijd in ons land doorbracht — na elk 2½-jarig verblijf in Nigeria, een half jaar verlof.

Als vrucht van hare gevoeltvolle toespraken kwam er heel wat geld in de handen van het Amerikaansche comité, dat achter haar stond. Daardoor werd het mogelijk om nog anderen naar den Soedan te zenden, als hulpkrachten.

Er kwamen bemoedigende berichten omtrent resultaten — de vruchten. Doch, ai mij, daar brak op eenmaal dat kostelijk leven af — op Palmzondag 1932. In een hospitaal te Vom in Nigeria. Als resultaat eener operatie voor blindendarmontsteking. We hebben dat, en heel haar leven en arbeid, beschreven in de Engelsche taal. In „Johanna of Nigeria". Bestelbaar voor \$ 1, franco per post, bij de Grand Rapids Printing Co, te Grand Rapids, Michigan. We nemen de vrijheid om dit hier even te noemen, omdat alle baten ten voordeele der Soedanzending zijn.

Die zending nu was het bovengemeld onderwerp der synodale bespreking op 23 Juni. Onze zendingsdeputaten bevalen het aan om dit zendingsveld over te nemen. Op de volgende gronden:

1. Het veld heeft een ruime plaats in de harten onzes volks en erlangt er veel steun van.

2. Een groot deel van het geld voor dit werk komt uit onze kringen, wat ook in de toekomst wel het geval zal blijven.

3. Het veld heeft behoefte aan arbeid.

4. Het is een vruchtbaar veld.

5. Wij hebben alreeds van onze menschen op dit veld.

6. Het veld is in de „peace zone" — vredig — onder de Britsche protectie.

7. Het werk kost vergelijkenderwijze weinig geld.

8. Het is mogelijk voor onze Kerk, om, wat leer en kerkregering betreft, ons veld te controleeren. De Synode aanvaardde dit voorstel met algemeene stemmen. Het budget zal voor het tegenwoordige niet meer eischen dan \$ 6000 per jaar. Men autoriseerde den „Board", zooals wij onze zendingsdeputaten noemen, om de noodige „werkers" voor dit veld te roepen en aan te stellen.

Dat des Heeren zegen hierop ruste!

De pasgenoemde deputaten voor de Heidenzending krijgen nu een nieuw, of liever vernieuwd, Reglement. Schrik niet lezer. 't Zijn slechts „bepalingen" omtrent den gang van het regelen en controleeren van den arbeid der deputaten en zendelingen. Heel geen „bundel" van reglementen — zoo berucht reeds in de dagen van onzen Van Raalte in 1834.

We zullen de artikelen niet vertalen. Niet noodig. Ook drooge literatuur. En alléén voor Amerika — tenminste wat de meeste artikelen betreft.

Doch we willen op iets wijzen, dat als aangehangsel werd gedrukt. Het was een voorstel der Commissie die de nieuwe Zendingsorde opstelde, om den Zendingsraad los te maken van twee „inter-denominational" lichamen. Deze heeten: Home Missions Council, dat is Zendingsraad betreffende de Inwendige Zending — en de Foreign Missions Conference — een dergelijke raad betreffende de missie in heidenlanden en onder de Mohammedanen. Deze lichamen zijn veelszins gelijk aan den Zendingsstudieraad der Nederlandsche groepen.

Er rezen bezwaren op omdat er soms zendingsdeputaten het woord voerden en als leden optraden, die het Modernisme min of meer voorstonden. Evenals dit het geval is en was betreffende de zgn. Federal Council, een lichaam dat dient als Raad van vele Protestantische Kerken in ons land. Zulk een situatie is schier onvermijdelijk als men bedenkt, dat er in de Vereenigde Staten helaas een heele „Umschwung" is geweest naar het Modernisme, vooral in de grootere groepen die het hoogste woord hebben op de Jaarvergaderingen dezer onderlinge groepen — gelijk ze trouwens ook het meeste betalen voor den arbeid van de „interdenominational" lichamen.

Waar men reeds in 1924 de Federal Council verliet, omdat men heel wat bezwaar had tegen die modernistische uitspraken, was het geen wonder dat men voorstelde om zich óók los te maken van de andere pas genoemde groepen. Doch de Synode besloot, met zoo goed als algemeene stemmen, om dit niet te doen op de volgende gronden:

1. Deelneming heeft tot hiertoe ons veel geholpen in ons werk onder de Indianen en helpt onze Kerk in het uitvoeren van hare verantwoordelijkheid betreffende het Indianenwerk in ons land.

2. De functies van deze Raden zijn niet wetgevend maar slechts adviseerend; wij zijn niet gebonden aan hare uitspraken.

3) Er is een groot verschil tusschen deelneming aan den Federalen Raad der Kerken, en lidmaatschap in de Home Missions Council en Foreign Missions Conference. Het eerste maakt ons deelnemer aan en brengt ons onder den invloed van

het Modernisme, doch het laatste lidmaatschap betreft slechts onzen Board door middel van onzen vertegenwoordiger en houdt den Board op de hoogte van belangrijke zendingsbewegingen in ons land en in geheel de wereld, maar brengt onze kerken niet onder den invloed van modernistische leer.

En zoo is dat zaakje weer van de baan. Persoonlijk, zoo mogen we hier aan toevoegen, kunnen we op grond van contact met de laatstgenoemde lichamen gedurende een kwart eeuw getuigen, dat velen, die men hier soms „modern" noemt, in Nederlandsche kringen „ethisch" zouden worden genoemd. Verder, dat de tegenwoordige president van de Home Missions Council een beslist orthodox man is — leider der Zuidelijke Presb. Kerk — een man, die ons telkens steunde in ons getuigen op de vergaderingen, en in ons pogen om zaken te leiden in conservatieve richting, een geliefde broeder in Christus: Dr. MacMillan. Samenwerking met hem en gelijkgezinden heeft menigmaal vrucht afgeworpen ten bate der leiding in oude sporen. Daarenboven zou onttrekking, aan de Home Missions Council ten minste, niets anders dan verstorend werken op den gang van het werk onder de Indianen, terwijl het ons ook zou schaden in ons contact met de Hooze Regeering in Washington, die den genoemden Raad beschouwt als het representatief orgaan van het Protestantisme op zendingsgebied, wat de Indianen betreft.

En hiermede stappen wij van deze zaak af.

Nog zij gemeld dat de president onzer Synode in zijn slotwoord bijzonderen dank bracht aan Prof. Aalders voor zijn tegenwoordigheid in ons midden en voor zijn hulp bij het bespreken van allerlei vraagstukken die voor de Vergadering waren geweest. Dat slotwoord werd uitgesproken in den namiddag van 23 Juni, toen de Synode uiteenging. De volgende samenkomst, D.V. Juni 1940, zal worden gehouden in Grand Rapids, Mich.

We mogen hier nog aan toevoegen, dat de Synode werd gekenmerkt door een broederlijken geest. Wal veelszins te danken is aan de leiding van den president, die, zooals we mochten opmerken aan het einde, bleek den geest te bezitten van wijlen zijn vader — Ds Johannes Groen — die, zooals we in ons eerste artikel opmerkten, een der meest talentvolle voorgangers is geweest in ons kerkelijk leven en streven.

Ten slotte merken we nog op, dat gedurende den tijd, dat onze Synode in zitting was — er in één onzer kerken een lezing over Collijn en het Joodsche vraagstuk werd geleverd door „Rudolf van Reest" — destijds in onze goede stad — waar een, door ons een „uitgelezen" publiek genoemd, aanwezig was om dezen broeder te hooren.

HENRY BEETS.

Grand Rapids, Mich., 26 Juni 1939.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Christendom en Economie.

II.

Hoe volgens Lord Stamp het probleem aangevat moet worden.

In het eerste hoofdstuk van zijn boekje „Christianity and Economics" herinnert de schrijver, Lord Stamp, aan een geschrift, dat ongeveer veertig jaar geleden verscheen, en toen veel opgang maakte. Het droeg den ondertitel „Wat zou Jezus doen?", en wilde laten zien hoe de wereld geheel zou veranderen, wanneer alle menschen in hun onderlinge economische betrekkingen, overeenkomstig de beginselen van het Nieuwe Testament zouden handelen.

De prediker van Gods Woord, gaat de schrijver verder, verklaart dat al de economische problemen een oplossing zouden vinden (en dan als zodanig zouden verdwijnen) wanneer de menschen slechts hun hart aan Christus zouden geven en hun leven op Hem funderen. De nuchtere man van zaken antwoordt echter, dat hij in zijn particuliere leven bereid is Christus in veel van Zijn leeringen te volgen, maar dat deze in zijn zakenleven niet „toegepast" kunnen worden; zij zijn daarvoor te „onpractisch". De man, die zich met economische studiën bezig houdt, zegt dikwijls, dat de ethiek van het Christendom niet tot zijn gebied behoort, omdat hij te maken heeft met de objecten, zooals die nu eenmaal voor hem liggen. Hij moet zich aansluiten bij het streven van den mensch om het goede te zoeken, maar het is niet zijn taak om na te gaan of al de motieven werkelijk goed zijn, of verbetering behoeven. De historicus verklaart, dat de godsdienst en zelfs het Christendom, voor den haat, de oorlogen en vervolgingen in deze wereld, verantwoordelijk is, en dat de principes nooit zoo uitgewerkt werden als de verkondigers eischten. Het ideaal was immer ver van de werkelijkheid.

Maar, zullen de toegewijde volgelingen op hun beurt zeggen, wanneer de economische ideeën niet met de eischen der Schrift overeenkomen, dan is dat des te erger voor het economische leven.

Er groeit z...
schen religie...
fatale gevolg...
Woord acht...
Evangelie te...
nen voor he...
verbreiden...
die zegt, da...
tionneerend...
wen, die slec...
heid werke...
zich de anti...
mogelijkheid...
gen te ver...

Lord St...
er inderda...
len en de...
den werkt...
dat contact...
Daartoe g...
aard die ic...
zijn in den...
weest; men...
ning...

En evenve...
de grondbe...
bestudeeren...
digen tijd...
tweeledige...
wordt verwo...
Hoe zulle...
bleem, dat...
De eerste...
punt, dat Je...
ven, die vo...
en in alle...
tekst der E...
deugdelijke...
volgt de sc...
hij de mac...
zijn geloof...
meenen vor...
menigeen a...

Men kan...
bepaalde te...
vallen slaan...
systeem te...
dat daarom...
methode, di...
teksten uit...
dat op deze...
verworpen...
haar ingeb...
praktijk tol...
(De lezer w...
Lord Stamp...
en meer wo...
maar voor...
„algemeen"...
ter verklari...
van het oog...
kennis hadde...
felijke". Nu...
van het ver...
zelen we m...
voudig naan...
den zin ha...
bepaalde p...
is niet een...
de Christelij...
zulke teger...
er nauwelij...

De metho...
al het „pr...
principes w...
theologen...
systeem van...
Maar bijna...
economie s...
toe te passe...
nis dan de...
In mijn be...
Order", zeg...
sel al het...
Nieuwe Tes...
mische vraag...
om die taal...
vraag of h...

De twee...
economisch...
die bijzond...
keerd zijn...
principes va...
naastentleed...
genover elk...
zooals die...
zijn moet er...
De derde...
rie; wij gas...
toepassen d...
den, en ste...
menschelijk...
invloed van...
Dit kan me...
dat zich in...
en zich af...

de lidmaatschap
middel van onzen
Board op de
wegingen in ons
aar brengt onze
modernistische

baan. Persoon-
voegen, kunnen
laatsgenoemde
w getuigen, dat
ern noemt, in
zouden worden
ordige president
en beslist ortho-
Presb. Kerk —
in ons getuigen
ogen om zaken
ng, een geliefde
Samenwerking
enigmaal vrucht
in oude sporen
de Home Mis-
sioners dan ver-
in het werk on-
ok zou schaden
tering in Wash-
beschouwt als
Protestantisme
en betreft.
ze zaak af.
t onzer Synode
ink bracht aan
rdigheid in ons
bespreken van
Vergadering wa-
uitgesproken in
de Synode uit-
D.V. Juni 1940,
Rapids, Mich.
n, dat de Synode
lijken geest. Wa-
ng van den pre-
merken aan het
van wijlen zijn
ie, zooals we in
er meest talent-
s kerkelijk leven

dat gedurende
ag was — er in
r Colijn en het
d door „Rudolf
de stad — waar
blik genoemd
te hooren.
HENRY BEETS.
939.

TIKE
EVEN

mle.

gevat moet worden.

boekje „Chris-
tinnert de schrij-
ft, dat ongeveer
toen veel opgang
„Wat zou Je-
t hoe de wereld
alle menschen
trekkingen, over-
t Nieuwe Testa-

gaat de schrijver
ische problemen
n dan als zoo-
er de menschen
ouden geven en
e nuchtere man
hij in zijn parti-
veel van zijn
e in zijn zaken-
worden; zij zijn
an, die zich met
t, zegt dikwijls
om niet tot zijn
aken heeft met
maal voor hem
bij het streven
te zoeken, maar
gaan of al de
verbetering be-
at de godsdienst
en haat, de oor-
eld, verantwoor-
tooit zoo uitger-
ers eischen. Het
verkelijkheid.
gelingen op hun
ische ideeën niet
rekenen, dan
onomische leven

Er groeit zoo een onverdraaglijke antithese tus-
schen religie en economie, die voor de menschheid
fatale gevolgen heeft. Talrijke bedienaars van het
Woord achten het daarom hun roeping een sociaal
Evangelie te prediken, en zij maken nieuwe plan-
nen voor het economische leven, die zij met ijver
verbreiden. Daartegenover staat de „zakenwereld”,
die zegt, dat het onmogelijk is om een goed func-
tionneerend organisme op grondbeginselen te bou-
wen, die slechts door een klein gedeelte der mensch-
heid werkelijk aanvaard worden. Zoo openbaart
zich de antithese; er schijnt werkelijk geen enkele
mogelijkheid aanwezig te zijn om die tegenstellin-
gen te verzoenen.

Lord Stamp wil nu in zijn boekje nagaan of
er inderdaad contact tusschen de Christelijke idea-
len en de „economische machine”, zooals die he-
den werkt, kan bestaan. En van welken aard
dat contact dan is.

Daartoe gaat hij eerst onderzoeken van welken
aard die idealen thans zijn. Want, zegt hij, zij
zijn in den loop der tijden niet altijd dezelfde ge-
weest; men verschilt ook nu daarover van mee-
ning.

En eveneens is het noodzakelijk, gaat hij voort,
de grondbeginselen van het economisch leven te
bestudeeren. In de discussies van den tegenwoor-
digen tijd blijkt maar al te vaak, dat van deze
tweeledige taak of het eene gedeelte of het andere
wordt verwaarloosd.

Hoe zullen wij nu, vraagt Lord Stamp, het pro-
bleem, dat ons bezig houdt, moeten aanpakken?

De eerste methode is uit te gaan van het stand-
punt, dat Jezus Christus voorschriften heeft ge-
geven, die voor alle terreinen des levens, overal
en in alle tijden gelden, en dat deze uit den
tekst der Evangelien duidelijk blijken. Wie aan de
deugdelijkheid van deze stelling twijfelt, ver-
volgt de schrijver, laadt den schijn op zich, dat
hij de macht van Christus wil beperken of dat
zijn geloof in Hem onvolkomen is. In haar alge-
meenen vorm zal zij daarom ongetwijfeld door
menigeen aanvaard worden.

Men kan de genoemde methode aanwenden door
bepaalde teksten te kiezen, die op bepaalde ge-
vallen slaan, of door te trachten een sluitend
systeem te maken, dat alles omvat en bevat, en
dat daarom ook overal op van toepassing is. De
methode, die van bepaalde, zorgvuldig gekozen
teksten uitgaat, is al heel oud; men zegt wel
dat op deze wijze alles kan worden bewezen of
verworpen; het voornaamste bezwaar dat tegen
haar ingebracht wordt, is echter, dat zij in de
praktijk tot weinig of geen resultaten geleid heeft.
(De lezer wil bedenken, dat wij hier voortdurend
Lord Stamp's gedachten weergeven.) Want al meer
en meer wordt erkend, dat sommige regels alleen
maar voor bijzondere gevallen gelden, en niet
„algemeen” bedoeld waren; dat sommige dienden
ter verklaring van de bijzondere omstandigheden
van het oogenblik of meer een geestelijke betee-
kenis hadden, en niet in de eerste plaats een „stof-
felijke”. Nu onze kennis van den achtergrond of
van het verband der woorden toegenomen is, aar-
zelen we meer en meer verschillende teksten een-
voudig naast elkaar te zetten, alsof zij denzelf-
den zin hadden; en overigens: het uitkiezen van
bepaalde passages en het ignoreeren van andere,
is niet een methode, die bij het ontvouwen van
de Christelijke waarheid voldoening geeft. Zij heeft
zulke tegengestelde resultaten gegeven, dat wij
er nauwelijks meer op durven vertrouwen.

De methode, die voor bijzondere gevallen uit-
al het „materiaal”, uit de gansche Schrift,
principes wil afleiden, is door een gering aantal
theologen gevolgd, namelijk door hen, die een
systeem van Christelijke ethiek hebben opgebouwd.
Maar bijna niemand, die over Christendom en
economie schreef, heeft de moeite genomen haar
toe te passen. Zij vereischt meer exegetische ken-
nis dan de meeste economen bezitten.

In mijn boek: „Motive and Method in a Christian
Order”, zegt Lord Stamp, heb ik in een aanhang-
sel al het materiaal verzameld, dat ik in het
Nieuwe Testament kon vinden en dat op econo-
mische vraagstukken betrekking had. Dit deed ik
om die taak te vergemakkelijken. Maar het is de
vraag of het ons veel verder brengt.

De tweede methode is het gansche moderne
economische leven te onderzoeken en daaruit dan
die bijzondere verschijnselen te nemen, die ver-
keerd zijn. Wij meten die dan aan Christelijke
principes van zelfverloochening, barmhartigheid en
naastenliefde en plaatsen zoo twee werelden to-
genover elkaar: de actuele wereld, de wereld
zooals die werkelijk is, en de wereld zooals die
zijn moet en zijn kan.

De derde methode is de bestudeering der histo-
rie; wij gaan dan na welke resultaten door het
toepassen der christelijke beginselen bereikt wer-
den, en stellen zoo vast welke veranderingen de
menschelijke idealen en handelingen onder den
invloed van het Christendom hebben ondergaan.
Dit kan men doen door al het goede te volgen,
dat zich in den loop der tijden ontwikkeld heeft
en zich af te vragen in hoeverre dat aan de wer-

king van het Christendom te danken is. Men kan
ook al de mislagen der Christenen „verzamelen”
en dan nagaan in welke mate zij den zedelijken
voortgang geremd hebben.

Een vierde wijze van behandeling is, zich een
idealen Christen voor te stellen, en hem met alle
menschen van gelijke gezindheid, in een gemeen-
schap te plaatsen, die zichzelf van alle benodigde
goederen moet voorzien. Hoe zal daar de verdeel-
ing der goederen zijn; welke structuur zal het
economische leven daar verkrijgen? Hoe zal zich
daar het gemeenschapsleven ontwikkelen? Een va-
riant van deze methode is, te onderzoeken welke
de praktische resultaten van zulk een ideale sa-
menleving (die wel beproefd is) waren. Vanaf de
tijden der apostelen tot nu toe.

Tenslotte is er nog een vijfde methode. Zij vat
het vraagstuk van het andere einde aan, en stelt
de essentiële principes vast volgens welke de
„economische machine” werkt. En verder de fac-
toren, welke de individuele werkzaamheid op
sociaal-economisch terrein beheerschen, en den
aard dezer factoren. Zijn zij van physischen, psy-
chologischen of ethischen aard, en welke dezer
factoren kunnen vervangen worden? De Christe-
lijke ethiek is één factor in de economische
samenleving; daarvoor zouden eventueel andere
ethische beginselen in de plaats kunnen komen.
Zooals hier en daar ook wordt geprobeerd. Maar
physische en physiologische krachten zijn niet
door ethische te substitueeren.

Zoo geeft Lord Stamp een summier overzicht
van de methodes, volgens welke naar zijn meening
de verhouding van Christendom en economie on-
derzocht kan worden.

Het is uit den aard der zaak nu nog niet moge-
lijk daarover een oordeel te vellen; we moeten
eerst nader met de voorgestelde wijze van behan-
deling kennis maken.

Toch is het wellicht goed thans reeds een enkele
opmerking te maken.

Bij het onderzoek dat de schrijver wil toepassen
(volgens welke der voorgestelde methodes ook)
is de vraag beslissend hoe hij over den Bijbel
denkt. In het bijzonder moeten we ons ook afvra-
gen, hoe zijn mensch-beschouwing is: schriftuurlijk
of niet. De Gereformeerde belijder aanvaardt den
Bijbel als een ondeelbaar getuigenis. De Schrift
is Gods Woord, van het begin tot en met het
einde. En daarom wil noch kan hij teksten isolee-
ren; het gaat bij hem om het geheel der Gods-
openbaring, die hem ook dit leven en zijn historie
doet verstaan.

Tot dien Bijbel behoort ook het Oude Testa-
ment. We missen dit gedeelte van de Schrift in de
samenvatting, welke Lord Stamp tot nu toe gaf.
Maar de Gereformeerde belijder leeft ook uit de
wet van het Oude Testament. Die wet is immers
niet „ontbonden”.

Het zou geheel tegen onze belijdenis ingaan,
wanneer we in het Oude Testament slechts het
„tijdelijk-gebondene” zagen.

Die uitdrukking zelf is gevaarlijk.

Men komt er blijkbaar zoo gemakkelijk toe de
eischen (ook van het Evangelie) te „binden” aan
de omstandigheden, waarin het werd verkondigd.
Dat komt mede omdat ons economisch leven zoo
geheel verschilt van dat van Israël, ook van het
Israël in den Nieuw-Testamentischen tijd. Het is
oneindig gecompliceerder. Maar dit verschil recht-
vaardigt een terugdringen van de geboden en
in het minst. Dat de mensch van heden vaak
vreemd staat tegenover de eischen der Schrift,
is mede te wijten aan het feit, dat de zonde
ook op de ontwikkeling van het economische
leven heel veel invloed heeft gehad. Dat maakt
natuurlijk de moeilijkheden grooter; we moeten
„historisch” gegroeide allereerst als een gegeven
aanvaarden, en daarop ons denken en handelen
richten. We worden geboren in het „tijdperk der
machine” en hebben met die realiteit rekening
te houden. Maar dat wil allerm minst zeggen, dat
wij hier slechts „corrigeerend” zouden kunnen
werken. En nog veel minder dat wij de Schrift
bij het gegeven moeten aanpassen. Dat ware pre-
cies de verkeerde weg.

A.

B. t. B.

„Niet erg professoraal....”

De heer I. Stap schrijft in „Geref. Maanenblad” iets
over de commissie van zeven:

Ze ligt in twee (of meerdere) stukken uiteen. Zoo
mochten wij toch concludeeren uit de verklaring van
de professoren Schilder en Vollenhoven in „De Refor-
matie”, dat zij zich niet hebben teruggetrokken uit
de commissie, maar dat zij niet meer vergaderen met
de andere leden der commissie en dat zij over redenen
en oorzaken van dit niet meer saam-vergaderen te
zijn tijd aan de synode mededeelingen hopen te doen.
Dat ziet er niet erg.... professoraal uit.

De heer Stap heeft gelezen over „redenen” en „oor-
zaken”. Hij is met die redenen onbekend. Met die oor-
zaken eveneens. Wil hij nu eens zeggen, wáár het

er niet professoraal uitziet? Bij wie „redenen” hadden?
Of bij wie oorzaken brachten? En waarom worden de
leden-niet-professoren verwaarloosd? Of staan die bui-
ten de oorzaken? Voorloopig ziet zulk geschrijf er niet
erg... mannelijk uit. Vooral niet, als er vlak daarna
gezuicht wordt:

Enfin, de Synode heeft wel vaker voor heete vuren
gestaan. Late men vooral nu toch de teekenen des
tijds verstaan. Als deze niet bedriegen, staan wij voor
gebeurtenissen op het terrein der wereldgeschiedenis,
welke al hetgeen achter ons ligt in de schaduw
stellen.

De gemeente Gods staat in onzen tijd voor machten
van satan, zooals die in het verleden nog niet zijn
aanschouwd.

Moge zij daartegenover steeds meer als een een-
heid openbaar worden!

Moge onder ons in allerlei verhoudingen de broe-
derlijke liefde terugkeeren! „.... dat gij moogt eens-
gezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van één gemoed
en van één gevoelen zijnde. Doet geen ding door
twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte
de een den ander uitnemender dan zichzelf. Een
iégelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie
ook op hetgeen der anderen is.”

Beter laat dan nooit, dit vredesgeroep. Maar laat is
het. Eerst heeft ook de heer Stap meegedolven aan het
geschrijf in partijdige richting. En feitelijk is hij er
nog mee bezig. Wie den vrede wil, houde zich bij het-
geen hij weet en beoordeelen kan, maar ventileere geen
oordeelvellingen over zaken, waar hij onkundig van is.
Hebben wij br. Stap ook hooren spreken over niet erg
professoraal er uitzien gebaren, toen hem bleek, dat
sommigen beschuldigen, maar op een uitnodiging tot
samenpreking ter opklaring der situatie niet thuis
gaven?

Het „Mannenblad” were voortaan zulke partijdig-
heden.

**Barthianen onderling verdeeld inzake
oorlogsvragen.**

Ds G. Zeyl schrijft in „Geref. Kbl. N.Br. en L.”:

Het treft ons telkens weer, dat de Nederlandsche
Barthianen, hoezeer ze zich ook telkens met hun felle
critiek richten tegen al wie Barth niet volgt, onder
elkaar lang niet een hechte eenheid vormen in het
positieve. Ja meer nog, dat ze ook zelf, de een op
dit, de ander weer op dat punt, niet met hun meester
kunnen meegaan.

Laatst was er die kwestie van de kinderdoop. Toen
waren het de Barthianen van confessionele afkomst,
die ineens met hun „halt” voor den dag kwamen en
aan Barth de volgzzaamheid opzegden. De Doops-
gezinde Ds Frits Kuiper kon zich echter uit den
aard der zaak met die kinderdoopverwerping maar
al te goed vereenigen. Gaat het nu echter om den
Christenplicht der landsverdediging, waarvoor Barth
het zoo krachtig opneemt, dan komt dezelfde Ds
Kuiper in 't geweer, als ik zoo vrij mag zijn deze
uitdrukking eens even voor een anti-militarist te ge-
bruiken.

Maar behalve zijn stuk in het orgaan „Kerk en
Vrede” treft ons dan inzonderheid dat van den hoofd-
redacteur Ds Buskes. Deze erkent ook, dat zeer vele
„Kerk-en-Vrede”-leden geestelijk en theologisch veel
aan Barth te danken hebben. Dat hijzelf ook tot die
leden behoort, mag gezien zijn verschillende publi-
caties wel aangenomen worden. Hoe nu Ds Buskes
op de kinderdoopverwerping heeft gereageerd is me
niet bekend. Wel weet ik, dat hij het verleden jaar
in een sindsdien ook gepubliceerde radiopreek nog
met kracht voor den Doop, ook voor dien van de
kleine kinderen opnam.

Ds Buskes gaat nu in het orgaan der antimilitaristen
ook in op de uitslatingen van Barth over de lands-
verdediging. Met name sluit hij zich aan bij een zin,
waarin Barth zegt, dat „erger dan sterven en dan
dooden is: het vrijwillig beamen van de schande van
de heerschappij van den Antichrist” (met dit laatste
bedoelt Barth de tyrannie van het dictatuur-systeem
met al wat het meebrengt).

Buskes is het met dit alternatief niet eens. Hij
vindt, dat oorlogvoeren en dictatuur allebei even
vreesselijk zijn (wat waarschijnlijk Barth en ieder van
ons ook wel met hem eens zal zijn). Hij poneert dan
echter, dat het verschil hierin ligt: „dat ik aan den
oorlog vrijwillig en actief deelneem, terwijl ik de
dictatuur onvrijwillig onderga en mij innerlijk
en voor zoover mogelijk ook uiterlijk tegen de dicta-
tuur verzet.”

Het komt mij voor, dat Ds Buskes op zijn beurt
hier nu wel weer een zeer onjuiste tegenstelling
maakt. Want om bij het laatste deel aan te knopen:
wanneer ik mij ook uiterlijk voor zoover mogelijk tegen
een dictatuur verzetten zal, moet ik dit dan ook niet
zoonodig met wapengeweld doen? En dan niet
wachten tot het te laat is, tot ik door mijn land
onverdedigd te laten den dictator a.h.w. heb uitge-
nodigd om binnen te komen, maar dan door tijdig
maatregelen te nemen, die misschien ook tot gevolg
kunnen hebben, dat ik in 't geheel geen oorlog behoef
te voeren? En verder, als de bittere noodzaak zich
zou voordoen, dat ik moet oorlogvoeren, ja, dan moet
ik gewillig zijn, maar dat mag niet zóó opgevat wor-
den, dat ik het zoo graag en met zooveel genoegen
doe!

De dictatuur onvrijwillig ondergaan... en daarmee uit?
Wil ds Buskes nog eens aan ds Niemöller denken?

Oerwoud en park.

In het weekblad „De Geref. Kerk” (hervormd-„con-
fessioneel”) lezen we een passage uit een rede over
Hoedemaker: 'tis vervolg, en ik kan dus niet meer
nagaan, wie de redenaar was:

Naast de prachtig opgezette dogmatiek van Kuyper,
zijn woord en leren van Hoedemaker als een geweldig
en diep oerwoud, waar alles leeft en streeft. Kuyper's